

Naast die Nederlandse rechtspraak evenwel, was van eind '41 af sprake geweest van Duitse repressie. De *Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft* had er in oktober van dat jaar bij de *Sicherheitspolizei* op aangedrongen dat ca. honderd zwarthandelaren 'die *notorisch als Schwarzverbrecher bekannt sind*', naar de concentratiekampen gezonden zouden worden¹ – *Ernährung und Landwirtschaft* beschikte over een naamlijst die stellig van de Nederlandse autoriteiten afkomstig is geweest. Hoe werd de zaak nu geregeld? Aldus: alle enigermate ernstige gevallen van diefstal van distributiebescheiden, zwarte handel of clandestien slachten werden via de rijksrecherche centrale aan Horak voorgelegd. Veelal had deze zich dan ook al met de opsporing bezig gehouden; daarvoor beschikte hij over enkele speciale ploegen Nederlandse rechercheurs (hoe Horak met zulk een ploeg actief werd in de zaak van de overval op het distributiekantoor te Joure, oktober '42, beschreven wij in hoofdstuk 3 van ons vorige deel). Welnu, wat dan verder geschiedde, werd louter door Horak bepaald. De minst ernstige gevallen liet hij aan de Nederlandse rechtspraak over, de ernstigste: diefstal van distributiebescheiden op grote schaal (gevallen waarin hij op doodvonnissen mocht rekenen) legde hij aan het *Obergericht* voor, en in alle gevallen die daartussen in vielen, stuurde hij de betrokkenen naar een concentratiekamp: eerst naar Amersfoort, later naar Vught. Hoelang ze daar moesten blijven, werd door hem bepaald; in de eerste tijd schakelde hij daarbij niet eens het *Reichssicherheitshauptamt* in – dat ging hij eerst doen toen hij door het *Referat Schutzhaft* van Harsters staf op de vingers getikt was. Rechtsbijstand achtte Horak overbodig; advocaten zag hij in die tijd, zo verklaarde hij in '47, als 'verdraaiers van het recht', zwarthandelaren en clandestiene slachters beschouwde hij als typen van 'de criminele dader die als *Nicht-Mensch* aan de gemeenschap onttrokken moest worden.'²

Hoeveel van die *Nicht-Menschen* door Horak en zijn opvolger Wenzky naar Amersfoort en Vught gezonden zijn, is niet nauwkeurig bekend, evenmin hoevelen hunner hetzij daar om het leven kwamen hetzij in de concentratiekampen in Duitsland waarin de gevangenen van Vught in september '44 belandden. Schrieke, de secretaris-generaal van justitie, onder wie de rijksrecherche centrale ressorteerde, draagt een duidelijke medeverantwoordelijkheid voor de gevolgen van het volstrekt eigenmachtig optreden van de *Sicherheitspolizei* in de personen van Horak en Wenzky. Maar gingen Hirschfeld en Louwes vrijuit? Wij herinneren er aan dat zij beiden, zoals wij in hoofd-

¹ Brief, 18 okt. 1941, van de *Hauptabteilung Ernährung und Landwirtschaft* aan de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD (FiWi, EuL, D 50/1, I)*. ² BG-Den Haag, rijksrecherche: p.v. W. J. Horak (13 juni 1947), p. 4 (Doc. I-758, a-1).